

УДК 349.414

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.2.43>

## **ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЛЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ТА КОМУНАЛЬНОЇ ФОРМ ВЛАСНОСТІ**

**Ляш І.М.,**  
*здобувач 1-го курсу групи ЗЮР 2401-м,  
юридичний факультет,  
Сумський національний аграрний університет  
e-mail: gkkp.irina.2022@gmail.com*

**Нежевело В.В.,**  
*доктор філософії спеціальності 081 «Право»,  
доцент кафедри приватного та соціального права,  
Сумський національний аграрний університет  
ORCID: 0000-0003-4596-4818,  
e-mail: valentina\_tsurkan.27@ukr.net*

**Ляш І.М., Нежевело В.В. Практичні аспекти та особливості застосування принципів публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності.**

Робота присвячена дослідженню практичних аспектів та особливостей застосування як загальних, так і спеціальних (профільних) принципів, які є базою для здійснення публічного адміністрування в сфері земельних правовідносин відносно земель державної та комунальної форм власності.

Встановлено, що у теорії національного права детально опрацьовано питання класифікації принципів права, проте у сучасній науці адміністративного права таке питання досліджено фрагментарно.

Досліджено, що принципи права мають наступні властивості: є універсальними; забезпечують стабільність та сталий розвиток всієї системи права; визначають напрями правотворчої та правозастосовчої діяльності; є засобом подолання прогалин у праві, правильного тлумачення норм права; відображають стан правосвідомості у суспільстві. Принципи публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності – це керівні, основоположні ідеї, засади, що відображають об'єктивні закономірності та істотні складові публічного адміністрування у даній сфері. Визначення принципів публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності обумовлене необхідністю конкретизації його сутності, заповнення прогалин у законодавстві, в тому числі з метою формування сталої судової практики. У свою чергу, судовою практикою формуються межі застосування аналогії права для усунення прогалин. Так, відповідно до позиції Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 640/23179/19 аналогія закону та аналогія права допускається для застосування адміністративним судом виключно з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень та лише у випадку взагалі відсутності закону, що регулює відповідні правовідносини [1].

За наслідками дослідження встановлено, що, незважаючи на наявність великої кількості наукових досліджень як у теорії, філософії права, так і у галузевих науках, змістовна складова принципів, як правової категорії, залишається невизначеною, що в тому числі вказує на актуальність даної теми дослідження, що зокрема сприятиме якісному вдосконаленню питання публічного адміністрування в земельній сфері.

**Ключові слова:** земля, принципи права, публічне адміністрування, право користування землями.

**Lyash I.M., Nezhevelo V.V. Practical aspects of the principles of public administration in the field of land use in state and municipal ownership.**

The work is devoted to the study of practical aspects and features of the application of both general and special (profile) principles, which are the basis for the implementation of public administration in the field of land relations in relation to lands of state and municipal ownership.

It has been established that in the theory of national law the issue of classification of principles of law has been worked out in detail, however, in the modern science of administrative law such an issue has been studied fragmentarily.

It has been studied that the principles of law have the following properties: they are universal; ensure stability and sustainable development of the entire legal system; determine the directions of law-making and law-enforcement activities; are a means of overcoming gaps in the law, correct interpretation of legal norms; reflect the state of legal consciousness in society. The principles of public administration in the field of land use of state and municipal forms of ownership are guiding, fundamental ideas, principles that reflect objective regularities and essential components of public administration in this area. The definition of the principles of public administration in the field of land use of state and municipal forms of ownership is due to the need to specify its essence, fill gaps in the legislation, including with the aim of forming a consistent judicial practice. In turn, judicial practice forms the limits of the application of analogy of law to eliminate gaps. Thus, according to the position of the Supreme Court as part of the panel of judges of the Cassation Administrative Court in case No. 640/23179/19, analogy of law and analogy of law are allowed for application by an administrative court exclusively for the purpose of effective protection of the rights, freedoms and interests of individuals, rights and interests of legal entities from violations by subjects of power and only in the case of the total absence of a law regulating the relevant legal relations [1].

The results of the study found that, despite the presence of a large number of scientific studies in both the theory and philosophy of law, as well as in industry sciences, the substantive component of principles as a legal category remains uncertain, which also indicates the relevance of this research topic, which, in particular, will contribute to the qualitative improvement of the issue of public administration in the land sector.

**Key words:** land, principles of law, public administration, land use rights.

**Постановка проблеми.** У теорії права детально опрацьовано питання класифікації принципів права, проте у сучасній науці адміністративного права таке питання досліджено фрагментарно. А питання принципів саме публічного адміністрування в сфері земельних правовідносин взагалі є майже не дослідженим.

Тому дослідження практичних аспектів та особливостей застосування як загальних, так і спеціальних (профільних) принципів, які є базою для здійснення публічного адміністрування в сфері земельних правовідносин відносно земель державної та комунальної форм власності, є вкрай важливим.

**Мета дослідження:** проведення аналізу доктрини, чинного законодавства, судової практики та міжнародного досвіду щодо застосування та удосконалення принципів публічного адміністрування, зокрема у сфері користування землями державної та комунальної форм власності.

**Стан опрацювання проблематики.** Загалом, принципи в сфері публічного адміністрування, в аспекті адміністративного права, детально досліджено у вітчизняній науці. Принципи адміністративного права досліджувалися у наукових працях Г. Атаманчука, Ю. Битяка, В. Курила, Р. Мельника, А. Пухтецької. Окремими авторами досліджувалися питання співвідношення принципів адміністративного права та принципів державного управління. Проте існуючі принципи мають деякі особливості та, одночасно, проблемні аспекти при їх практичній реалізації.

**Виклад основного матеріалу.** У доктрині права, усталеним є наступне розуміння принципів: це основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішнього і міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації (гуманізм, законність, справедливість, рівність громадян перед законом тощо); внутрішні переконання людини, що визначає її ставлення до дійсності, суспільних ідей та діяльності [2, с. 110-111].

У теорії права детально опрацьовано питання класифікації принципів права, проте у сучасній науці адміністративного права таке питання досліджено фрагментарно.

У науці адміністративного права принципи класифікуються на загальні та спеціальні [3], конституційні та організаційно-функціональні принципи адміністративного права [4].

Заслуговує на окрему увагу класифікація європейських принципів адміністративного права, запропонована А. Пухтецькою. Авторка виділяє засадничий (основоположний) принцип верховенства права. Інші європейські принципи адміністративного права авторка класифікувала на дві групи: європейські принципи адміністративного права щодо організації публічної адміністрації (скорочено-інституційні принципи); європейські принципи адміністративного права щодо діяльності публічної адміністрації (скорочено – принципи діяльності), у тому числі у відносинах з приватними особами [5, с. 8].

В. Даугуль об'єднує принципи діяльності органів публічної адміністрації у сфері земельних відносин у наступні групи: 1) загальносистемні принципи діяльності органів публічної адміністрації, що притаманні всім без винятку органам державної влади; 2) спеціальні принципи, що притаманні саме органам публічної адміністрації у сфері земельних відносин; 3) процедурні принципи діяльності органів публічної адміністрації у сфері земельних відносин [6, с. 237]. Запропонована автором класифікація є корисною у контексті предмета дослідження, оскільки він комплексно дослідив загальноправові принципи, принципи публічного адміністрування та запропонував авторську класифікацію, виходячи з особливостей земельних відносин. Проте за межами авторської класифікації залишилися принципи діяльності саморегульованих організацій у сфері землекористування; внутрішнього адміністрування у селищних, сільських, міських радах; районних, міських, обласних державних адміністраціях; центральному органі виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин та їх територіальних органах.

Таким чином, принципи публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної – це керівні, основоположні ідеї, засади, що відображають його об'єктивні закономірності та істотні складові такої організаційно-розпорядчої діяльності.

Виходячи з наведених вище класифікацій, принципи публічного адміністрування доцільно поділити на загальні та спеціальні.

До загальних принципів можна віднести: верховенство права, законність, правову визначеність, пріоритет прав і свобод людини і громадянина. Зазначені принципи закріплено у Конституції України, міжнародно-правових документах (Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод тощо).

Деякі автори до конституційних принципів також відносять: демократизм; взаємну відповідальність суб'єктів публічної адміністрації й об'єктів публічного управління; гуманізм і справедливість у взаємовідносинах між суб'єктами публічної адміністрації та об'єктами публічного управління [7, с. 82].

Загальні принципи забезпечують відповідність публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності духу права, тим ціннісним засадам, які закладено Конституцією України та міжнародно-правовими актами. Окрім ціннісних орієнтирів, загальні принципи права є засобом усунення прогалин у правозастосовній діяльності судів. Оскільки норми Конституції України є нормами прямої дії, то суди безпосередньо посилаються на норми Конституції при вирішенні земельних спорів. Зокрема, у адміністративному судочинстві при розгляді земельних спорів одним із засадничих принципів є те, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч. 2 ст. 19) [8]. Посилання на цю норму міститься у ряді постанов Верховного Суду, зокрема у постанові Касаційного адміністративного суду від 11 грудня 2019 року у справі № 345/457/16-а, адміністративне провадження № К/9901/39126/18 [9].

Слід зазначити, що у законодавстві окремо не прописано спеціальні принципи публічного адміністрування. Проте, у Законі України «Про адміністративні послуги» закріплено принципи державної політики у сфері надання адміністративних послуг (ст. 4). До таких принципів віднесено: верховенства права, у тому числі законності та юридичної визначеності; стабільності; рівності перед законом; відкритості та прозорості; оперативності та своєчасності; доступності інформації про надання адміністративних послуг; захищеності персональних даних; раціональної мінімізації кількості документів та процедурних дій, що вимагаються для отримання адміністративних послуг; неупередженості та справедливості; доступності та зручності для суб'єктів звернень [10].

Верховенство права є конституційним принципом правової держави, закріпленим у частині 1 статті 8 Конституції України. На міжнародному рівні досягнуто консенсус стосовно обов'язкових елементів поняття «верховенство права». Цими елементами є: законність, включаючи прозорий, підзвітний та демократичний процес введення в дію приписів права; юридична визначеність; заборона свавілля; доступ до правосуддя, представленого незалежними та безсторонніми судами, включно з тими, що здійснюють судовий нагляд за адміністративною діяльністю; дотримання прав людини; заборона дискримінації та рівність перед законом [11]. У контексті предмета дослідження принцип верховенства права зобов'язує державу забезпечити прозорий, підзвітний, демократичний процес адміністрування з недопущенням свавілля, можливістю ефективного оскарження дій, бездіяльності органів державної влади, місцевого самоврядування як у адміністративному, так і у судовому порядку; недопустимістю дискримінації у сфері користування землями державної та комунальної власності; дотриманням прав людини.

Зазначений принцип розвинено у ст. 3 Конституції України: людина, її честь і гідність визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [12]. Принцип верховенства права характеризується повагою до людської гідності й включає приязне ставлення органу публічної адміністрації до громадянина [13, с. 82].

Принцип законності є складовим елементом принципу верховенства права. Він відображений у ч. 2 ст. 19 Конституції України (органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України) [12] та ст. 5 Закону України «Про адміністративні послуги» (виключно законами встановлюються підстави для одержання адміністративної, в тому числі публічної, послуги; суб'єкт надання послуг і відповідні його повноваження; перелік і вимоги до документів для отримання послуги; платність або безоплатність послуги; граничний строк надання; перелік підстав для відмови в наданні адміністративної послуги; перелік адміністративних послуг, що надаються в державі) [10].

Принцип рівності у сфері публічного адміністрування передбачає рівність всіх суб'єктів такого процесу перед законом, ідентичність прав та обов'язків у учасників процедури, недопустимість дискримінації, безпідставних переваг чи привілеїв для будь-якої фізичної особи, юридичної особи, посадової особи, органу державної влади, місцевого самоврядування. Зокрема, надання адміністративних послуг розпорядниками земель державної та комунальної власності передбачає обслуговування суб'єктів звернення у порядку черговості; однотипні умови послуг (строки, перелік необхідних документів, оплатність/безоплатність послуги).

Відкритість та прозорість адміністративних послуг вимагає наявності повних, оперативних відомостей про адміністративні послуги та порядок їх надання у сфері користування землями державної та комунальної власності.

Принцип юридичної визначеності є складовим елементом принципу верховенства права. Публічне адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності повинно здійснюватися у передбачуваний спосіб та з логічною послідовністю. Передбачуваність означає, що закон має бути, за можливості, проголошений наперед, тобто до його застосування, та має бути передбачуваним щодо його наслідків: він має бути сформульований з достатньою мірою чіткості, аби особа мала можливість скерувати свою поведінку [11].

Принцип правової визначеності не виключає наявності дискреційних повноважень у розпорядників земель державної, комунальної форми власності. Проте така дискреція не має супроводжуватися зловживанням наданими повноваженнями. У законодавстві повинні бути визначені обсяги такої дискреції з достатньою чіткістю для захисту від свавілля органів державної влади. Держава має дотримуватись взятих на себе певних зобов'язань, виконувати покладені на неї певні функції чи виголошені нею перед людьми певні обіцянки («легітимні очікування») [11].

Доцільно також конкретизувати принцип правової визначеності (сталості) щодо предмета дослідження: у випадку зміни законодавства, що регулює правила проведення адміністративної дозвільної процедури у сфері земельних відносин у період розгляду справи, застосовуються положення, що діяли на момент початку такого розгляду як для суб'єкта звернення, так і осіб, на права, інтереси та (або) обов'язки яких впливає видача або відмова у видачі дозвільного документа. Розширення кола осіб дозволяє захистити у судовому порядку права як суб'єкту звернення, так і іншим особам, права яких можуть бути порушені неналежною реалізацією дозвільної

процедури. Адже підставою для звернення до суду є саме порушення прав позивача. Процедурні порушення є найбільш розповсюдженою підставою звернення у адміністративному судочинстві. Користування земельними ділянками супроводжується зіткненням значної кількості законних інтересів землекористувачів, територіальних громад, суб'єктів господарювання, громадян. Доволі розповсюдженими є питання забезпечення екологічних прав громадян у сфері землекористування. Тому таке розширене тлумачення суб'єктів захисту від законодавчих змін у сфері дозвільних земельних процедур є гарантією верховенства права.

Принцип доступності забезпечує реальну можливість особи звернутися за отриманням певної адміністративної послуги до розпорядника землями державної, комунальної власності, а також доступність інформації про адміністративні послуги.

Принцип зручності передбачає врахування інтересів і потреб споживачів послуг. Зручність забезпечується альтернативою способу звернення за адміністративною послугою: поштою, електронною поштою, особистим прийомом тощо; оптимізацією кількості інстанцій, залучених до надання послуги; координацією співпраці між декількома інстанціями для надання декількох послуг за принципом «єдиного вікна»; можливістю попереднього онлайн-запису з нумерацією черги; чітким визначенням графіку прийому та його дотриманням; зручними формами оплати послуг [14].

Впровадження мобільного додатку «Дія» надає можливість отримання адміністративних послуг онлайн. Зокрема, через такий портал можна подати заяву на надання містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки, також он-лайн отримати відомості про власника землі, витяг про нормативну грошову оцінку земельної ділянки, витяг з відомостями з ДЗК.

Своєчасність передбачає дотримання встановленого терміну надання послуги та намагання надати адміністративну послугу у коротші терміни. Орган, що надає адміністративну послугу, повинен урахувати законні інтереси особи щодо прискореного надання послуги. У ст. 10 Закону України «Про адміністративні послуги» зазначається, що граничний строк надання адміністративної послуги не може перевищувати 30 календарних днів з дня подання суб'єктом звернення заяви та документів, необхідних для отримання послуги [10]. Додатково у Законі прописано критерії визначення строків: найкоротший строк, мінімальна кількість відвідувань суб'єктом звернення, просічний термін прийняття рішення колегіальним органом та виконання певних проміжних дій.

У науковій літературі виділяються й інші принципи публічного адміністрування. Зокрема, Н. Шура виокремлює: пропорційність, тобто відповідність масштабів адміністративних рішень і способів їх реалізації цілям адміністрування; недопущення зловживань з боку органів публічного адміністрування (суб'єкт публічного адміністрування повинен діяти у межах, способ, правилах і процедурах, дозволених законом); службова співпраця (надання допомоги різними відомствами під час підготовки адміністративних рішень); ефективність (економне використання ресурсів під час прийняття рішень з адміністрування, мінімізація витрат на прийняття рішень); субсидіарність (рішення суб'єктів публічного адміністрування мають реалізовуватись на тих рівнях, де їх виконання є найбільш ефективним); «єдине вікно» (весь спектр адміністративних послуг від надання інформації за вимогою громадянина до підготовки індивідуальних правозастосовних актів повинен реалізовуватись на одному робочому місці з усуненням непотрібних бюрократичних процедур); зворотний зв'язок (забезпечення зворотної взаємодії органів публічного адміністрування із громадянами, врахування потреб громадян); соціальна справедливість (поєднання принципу свободи підприємництва з принципом соціальної допомоги бідним прошаркам населення) [15].

Відповідно до постанови КМУ від 31 серпня 2016 року за № 580 з 1 жовтня 2016 року у територіальних органах Держгеокадастру, що забезпечують здійснення повноважень із погодження проєктів землеустрою щодо відведення земельної ділянки, запроваджено принцип екстериторіальності погодження таких проєктів [16] (якщо мова йде про землі, розпорядниками яких є державні органи влади).

Всі проаналізовані принципи спрямовані на впровадження належного урядування у сфері користування землями державної та комунальної власності [17].

Таким чином, публічне адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності – це законодавчо регламентована діяльність всієї системи виконавчих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових та службових осіб, а також саморегульованих організацій у межах їх компетенцій щодо реалізації державної політики у сфері земельних відносин, надання адміністративних послуг, застосування заходів впливу за порушення правил землекористування.

**Висновки.** Отже, наведений аналіз принципів в сфері адміністрування земельних правовідносин відносно земель державної та комунальної власності, дає можливість стверджувати, що доцільно конкретизувати в адміністративному законодавстві принцип правової визначеності, який полягає в тому, що у випадку зміни законодавства що регулює правила проведення адміністративної дозвільної процедури у сфері земельних відносин у період розгляду справи, застосовуються положення, що діяли на момент початку такого розгляду. Крім того такий принцип діє як для суб'єкта звернення, так і для осіб, на права, інтереси та (або) обов'язки яких впливає та чи інша процедура, що дозволить захистити права у судовому порядку як суб'єкту звернення, так і іншим особам, права яких можуть бути порушені неналежною реалізацією процедури.

Також, враховуючи практичні аспекти діяльності органів влади в земельній сфері, доцільно виокремити принципи узгодженості внутрішніх рішень і процедур (внутрішнього адміністрування) у сфері користування землями державної та комунальної власності, – органи публічного адміністрування у сфері користування землями державної, комунальної власності повинні гарантувати узгодженість всіх одночасно виконуваних процедур щодо одних і тих самих прав та обов'язків зацікавленої особи, що доречно зробити шляхом доповнення Закону України «Про адміністративні послуги» наступними положеннями: зацікавлена особа зобов'язана негайно повідомити орган публічного адміністрування, якщо такі дії одночасно виконуються іншими органами.

Внесення запропонованих положень у законодавство дозволить уникнути дублювання або ж суперечності при реалізації повноважень з публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Постанова Верховного суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 640/23179/19 від 11 березня 2021 року. URL :[https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439046?fbclid=IwAR1qDrV3fMMXndiYq\\_piB1chfQ6xPzKFRKCT8fVyE95Xt-Nllmd2Nh5AZXk](https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439046?fbclid=IwAR1qDrV3fMMXndiYq_piB1chfQ6xPzKFRKCT8fVyE95Xt-Nllmd2Nh5AZXk).
2. Волошин Ю.О. Принцип. Юридична енциклопедія: В 6 т. За ред. Ю.С. Шемшученко (голова ред. кол.) та ін.; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. К.: Вид-во «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана, 1998- 2004. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.
3. Стариков Ю.Н. Курс общего административного права. М. Изд-во НОРМА (Издательская группа НОРМА-ИНФРА-М), 2002. 163 с.
4. Максимцева Н. Співвідношення принципів адміністративного права та принципів державного управління. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 5. С. 115–117.
5. Пухтецька А.А. Європейські принципи адміністративного права та їх запровадження в законодавстві України. Автореф. дис. канд. юрид. наук. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2009. 17 с.
6. Даугуль В.Я. Принципи діяльності органів публічної адміністрації у сфері земельних відносин. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, № 6. Том 4. 2017. С. 234–240.
7. Адміністративне право України: Академічний курс: підручник: у 2 т. / В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, В.В. Зуй та ін.; голова ред. кол. В.Б. Авер'янов. Київ: Юридична думка, 2004. Т. 1: Загальна частина. 873 с.
8. Мельник Р.С. Система адміністративного права України: Дис. ...д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Р.С. Мельник; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2010. 417 с.
9. Постанова Касаційного адміністративного суду від 11 грудня 2019 року у справі № 345/457/16-а, адміністративне провадження № К/9901/39126/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86333000>.
10. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>.
11. Верховенство права. Доповідь, схвалена Венеційською Комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25–26 березня 2011 року), Європейська комісія «за демократію через право» (Венеційська комісія). *Право України*. 2011. № 10. С. 168–184.
12. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

13. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративні послуги». За заг. ред. В.П. Тимошука. Київ: ФОП Москаленко О.М. 392 с.
14. Мілевський А. Характеристика принципів адміністративних послуг, що надаються підрозділами Міністерства юстиції України. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 6. С. 173–177. URL: [http://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:y\\_XCXjVfEkYJ:scholar.google.com/+%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B8+%D0%B0%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE+%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0&hl=uk&as\\_sdt=0,5](http://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:y_XCXjVfEkYJ:scholar.google.com/+%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B8+%D0%B0%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE+%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0&hl=uk&as_sdt=0,5).
15. Шура Н.О. Принципи публічного адміністрування як регулятори соціально-економічних процесів у національній економіці. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 14. С. 260–263.
16. Деякі питання реалізації пілотного проекту із запровадження принципу екстериторіальності погодження документації із землеустрою територіальними органами Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру: постанова КМУ від 31 серпня 2016 року № 580. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-2016-%D0%BF#Text>.
17. Нежевело В.В. Актуальність забезпечення та реалізації належного публічного адміністрування землями державної та комунальної форм власності. Scientific and pedagogical internship: Features of the application of modern methodology of training of lawyers: experience of foreign countries. (28 sept. – 30 octob. 2020). Arad, Romania. 2020. С. 68–71.
18. Нежевело В.В., Урютін О.В. Особливості застосування «мовчазної згоди» як конструктивного елементу принципу правової визначеності при реалізації права на безоплатну приватизацію земельних ділянок. *Актуальні проблеми політики*. 2024. Вип. 73. С. 181–185. URL: [http://www.app.nuoua.od.ua/archive/73\\_2024/28.pdf](http://www.app.nuoua.od.ua/archive/73_2024/28.pdf).